

מדת בדת

שינוי הדף היומי בדרך קצרה

לע"נ מרן רבי משה בן רבי דוד פיינשטיין זצוק"ל
הערות והנצחות טל' 0548449853 או מייל
MABADAF12@GMAIL.COM

גליון 272 פרשת תצוה תשפ"ה

סנהדרין פב-פח

לדחפו, אמר להם הקב"ה הניח לו קנאי בן קנאי הוא משיב חמה בן משיב חמה והשבטים החלו לבזותו ואמרו ראו בן פוטי זה שאבי אמו פיטם עגלים לע"ז והוא הרג נשיא שבט מישראל והתורה מיחסת אותו פנחס בן אלעזר בן אהרן הכהן, ואמר הקב"ה למשה שיקדים לו שלום כמו שכתוב **לכן אמור הנני נתן לו את בריתי שלום והכפרה הזו ראויה לכפר לעולם**, ור' נחמן דרש בשם רב בפסוק **וזרזו מתנים או תיש ומלך אלקום עמו** שאותו רשע בעל ד' מאות ועשרים וארבע בעילות ופנחס המתין לו עד שתשש כחו ופנחס לא ידע שמלך אלקום עמו, ובברייתא שנו שבעל ס' בעילות עד שנעשו ביציו כביצה המוזרת והיא נעשתה כערוגה מלאה מים ורב כהנא אמר שמושבה בית סאה ורב יוסף שנה שהקבר שלה אמה, ורב ששת אמר שלא כזבי שמה אלא שוילנאי בת צור ונקראה כזבי שכיזבה באביה, ועוד יש לפרש שנקראה כזבי שאמרה לאביה שחוט עם זה על ידי, ועל שמה אומרים בין הקנים לערבות נמצאת שוילנאי מה מעשיה שם אם לא להוציא שם זנותה על אמה.

ר' יוחנן אמר שזמרי נקרא בה' שמות זמרי, בן סלוא, שאול בן הכנענית, שלומיאל בן צורישידי, זמרי שנעשה כביצה מוזרת, בן סלוא שגרם שיספרו עוונות משפחתו, שאול שהשאל עצמו לדבר עבירה, בן הכנענית שעשה מעשה כנען, ושמו הוא שלומיאל בן צורישידי.

רב אחא בר הונא שאל את רב ששת אם כהן ששימש בטומאה חייב מיתה בידי שמים או לא, אמר לו שנינו שכהן ששימש בטומאה לא מביאים אותו לב"ד אלא פרחי כהונה מוציאים אותו מחוץ לעזרה ופוצעים את מוחו בגזירים ואם נאמר שחייב מיתה בידי שמים שניחוהו, אך קשה שאם אינו חייב איך יתכן שיהרג אדם שהתורה פטרה אותו, ואין להוכיח ממי שלקה ושנה שב"ד כונסים אותו לכיפה שהרי ר' ירמיה ביאר שמדובר שלקה על חיוב כרת, ואין להוכיח מגונב את הקסוה, שהרי רב יהודה ביאר שמדובר בגונב כלי שרת וכמו שמרומז בפסוק **ולא יבואו לראות כבלע את הקדש ומתו**, ואין להוכיח ממקלל בקוסם שהרי ביאר רב יוסף שזה כמו ברכת השם, ואין להוכיח מבוועל כותית שהרי רב כהנא חלם את הפסוק לעיל ורב נזכר במקור שהוא בן כרת, אך יש להקשות ממה ששינונו לגבי מנחה היוצק והבולל הפותת המולח המניף והמגיש והמסדר את השולחן והמטיב את הנרות והקומץ והמקבל דמים בחוץ פטור ולא חייבים עליהם,

דף פג משום זרות וטומאה ומשום מחוסר בגדים, ולא משום שלא רחוץ ידים ורגלים, ומשמע שאם מקטיר בטומאה הוא במיתה, ויש לדחות שהוא רק באזהרה, ואין לומר שזר גם באזהרה שהרי שנינו **והזר הקרב יומת** אך ניתן לומר שבזרות חייב מיתה אך במקטיר זה רק אזהרה, אך יש לדייק שביוצק ובולל אין גם לאו והרי שנינו אזהרה ליוצק ובולל מהפסוק **קדושים יהיו ולא יחללו**, ויש לומר שזה רק מדרבנן והפסוק הוא אסמכתא, אך יש להוכיח מברייתא שכתוב בה להדיא אלו שבמיתה טמא ששימש, וזה תיובתא לרב ששת.

כתוב בברייתא אלו שבמיתה האוכל את הטבל וכהן טמא שאכל תרומה טהורה וזר שאכל תרומה וטמא ששימש וטבול יום ששימש, ומחוסר בגדים ומחוסר כפרה ושלא רחוץ ידים ורגלים, ושחויי יין ופרועי ראש, אבל ערל אונן ויושב ששימשו הם רק באזהרה, ובעל מום לרבי במיתה ולחכמים באזהרה, אוכל את הטבל לומדים כדברי שמואל בשם ר"א מהפסוק **ולא יחללו את קדשי בני ישראל את אשר ירימו לה'** ומדובר בעתידים לתרום ולומדים חילול מתרומה שהוא במיתה, ואין ללמוד חילול חילול מנותר שהוא יהיה בכרת שמסתבר ללמוד מתרומה שיש בו תרומה והוא לא נוהג בחו"ל ונותר נהג במדבר, ויש התר לאיסורו בהפרשה ותרומה בטבילה, ונאמר בלשון רבים כתרומה, וזה פרי, ופיגול ונותר לא נוהג בתרומה ובטבל, ואין ללמוד מנותר שדומה בפסול והפסול הוא במאכל ואין לו התר ע"י טהרה במקוה אך ביותר דברים הוא דומה לתרומה, ורבינא אומר שעדיף ללמוד חילול שנאמר בלשון רבים מחילול בלשון רבים.

דף פב רב כהנא שאל את רב כשלא פגעו קנאים בבוועל ארמית מה עונשו, ורב שכח את מה שלמד מרבו בענין זה אך הקריאו לרב כהנא בחלומו את הפסוק **בגדה יהודה ותועבה נעשתה בישראל ובירושלים כי חלל יהודה קדוש ה' אשר אהב ובעל בת אל נכר**, ובא רב כהנא לרב ואמר לו את הפסוק שהקריאו לו בחלום, ונזכר רב את מה שלמד בזה שבגדה יהודה זה ע"ז וכמו שכתוב בגדתם בי בית ישראל נאם ה', ותועבה נעשת בישראל ובירושלים זה משכב זכר כמו שכתוב **ואת זכר לא תשכב משכבי אשה תועבה היא, כי חלל יהודה קדש ה'** זה זונה וכמו שכתוב **לא יהיה קדש, ובעל בת אל נכר זה הבא על כותית, וכתוב אח"כ יכרת ה' לאיש אשר יעשנה ער ועונה מאהלי יעקב ומגיש מנחה לה' צבאות** שאם הוא ת"ח לא יהיה לו ער בחכמים ועונה בתלמידים, אם הוא כהן לא יהיה לו בן מגיש מנחה לה'.

ר' חייא בר אבויה אומר שכתוב על גולגלתו של יהויקים זאת ועוד אחרת, וזקנו של ר' פרידא מצא את אותה גולגולת שהיתה זרוקה בשערי ירושלים והיה כתוב עליה זאת ועוד אחרת, וקברה ובצבצה וקברה ושוב בצבצה, אמר ר' פרידה שזה גולגלתו של יהויקים שעליו נאמר **קבורת חמור יקבר סחוב והשלך מהלאה לשערי ירושלים**, אמר לעצמו כיון שהוא מלך אין דרך ארץ שישאר כך והוא הושיב אותה בארנו בביתו ואשתו ראתה אותה וסיפרה לשכנותיה, אמרו לו זו גולגולת של אשתו הראשונה שהוא לא שוכח אותה הדליקה אשתו את התנור ושרפה את הגולגולת וכשבא ר' פרידא אמר שלכן נכתב עליה זאת ועוד אחרת.

רב דימי אומר שב"ד של חשמונאים גזרו על הבא על כותית משום נדה שפחה גויה ואשת איש, ורבין אמר שגזרו בה משו נדה שפחה גויה זונה אך אין אישות לכותים, ורב דימי סובר שעכו"ם לא מפקירים את נשותיהם.

רב חסדא אומר שקנאי הבא להמלך להרוג בוועל ארמית לא מורים לו, וכן אמר רבה בר בר חנה בשם ר' יוחנן, וגם אם זמרי עצמו היה פורש ואז פנחס היה הורגו הוא היה נהרג עליו וכן אם זמרי עצמו נהפך להרוג את פנחס הוא לא היה נהרג עליו כי הוא רודף.

מה שכתוב ויאמר משה אל שופטי ישראל ואז הלכו שבט שמעון לזמרי ואמרו לו שדנים עלינו דיני נפשות ואתה שותק, קיבץ זמרי כ"ד אלף מישראל והלך לכזבי ואמר לה להשמע לו אמרה לו אני בת מלך ואמר לי אבי להשמע רק לגדול שבהם, אמר לה שהוא נשיא שבט ועוד ששבט שמעון גדול מלוי שהוא שני לבטן, ותפשה זמרי בבלוריתה והביאה לפני משה ואמר לו בן עמרם זו מותרת או אסורה אם תאמר אסורה מי התיר לך את בת יתרו, והתעלמה ההלכה ממשה וגעו כולם בבכיה ולכן כתוב **והמה בוכים פתח אהל מועד**, וכתוב **וירא פנחס** אמר רב שהוא ראה מעשה ונזכר בהלכה, ואמר למשה אחי אבי וכי לא למדתני בדרתך מהר סיני שהבוועל כותית קנאים פוגעים בו, אמר לו משה קורא האגרת יהיה שליח לבצעה, ושמואל אמר שהוא ראה שאין חכמה ואין תבונה ואין עצה נגד ה' כל מקום שיש חילול ה' לא חולקים כבוד לרב, ור' יצחק אמר בשם ר"א שהוא ראה שבא המלאך להשחית בעם ואז נאמר **ויקם מתוך העדה ויקח רמח בידו ורואים מכאן שלא נכנסים בכלי זין לביהמ"ד** ושלף ושננה והניחה במלבושו, **עמוד ב** ופנחס נשען על מקלו והגיע לשבטו של שמעון אמר להם ממתי שבט שמעון גדול מלוי והם נתנו לו להכנס שהוא גם בשא לעשות צרכיו והפרושים התירו את הדבר, אמר ר' יוחנן שנעשו בפנחס ששה ניסים: א. שזמרי היה צריך לפרוש והוא לא פרש, ב. שהיה לו לדבר ולא דיבר, ג. שפנחס כיוון בזכרותו ובנקבותה, ד. שלא נשמטו מהרומת, ה. שהמלאך הגביה את המשקוף, ו. שהמלאך השחית בהם ולא שמו לבם אליו. ופנחס חבטם לפני ה' ואמר על דבר זה ימות כ"ד אלף מישראל כמו שכתוב **ויהי המתים במגיפה עשרים וארבעה אלף**, ונאמר **ויעמוד פנחס ויפלל** אמר ר"א שלא כתוב ויתפלל אלא שפנחס עשה כביכול פלילות עם קונו ובקשו מלאכי השרת

כהן טמא שאכל תרומה טהורה לומדים כדברי שמואל מהפסוק **ושמרו את משמרתו ולא ישאו עליו חטא** ובתורה טמאה אינו במיתה כמו שאמר שמואל בשם ר"א שכתוב **ומתו בו כי יחללו עמוד ב** למעט טמאה שהיא כבר מחוללת ועומדת.

רב אומר שזר שאכל תרומה לוקה והקשה רב כהנא מדוע אינך אומר במיתה כמו שכתוב **וכל זר לא יאכל קדש**, ויש לומר שהפסוק **כי אני ה' מקדשם** מפסיק בענין, ויש להקשות מהברייתא הנ"ל ואלו שבמיתה זר שאכל תרומה, ויש לומר שאין להקשות על רב מברייתא שהרי הוא תנא שחולק.

טמא ששימש לומדים כמו ששאל רב חייא בר אבין את רב יוסף שלומדים מהפסוק **דבר אל אהרן ואל בניו וינזרו מקדשי בני ישראל ולא יחללו** את שם קדשי ולומדים חילול חילול מתרומה שטמא האוכלה במיתה, ואין ללמוד מנותר שהוא בכרת שעדיף ללמוד מתרומה שדומה לו שזה פסול גופו, והוא טמא, ומקוה מתקנת אותו, וכתוב חילול בלשון רבים, אך גם לנותר הוא דומה שזה קדש ופנים ושייך בו פיגול נותר, ויש לומר שעדיף ללמוד חילול בלשון רבים מחילול בלשון רבים.

ר' סימאי אומר רמז לטבול יום שאם עבד חילל שכתוב **קדושים יהיו לאלוהיהם ולא יחללו** ואם אינו ענין לטמא ששימש שהרי לומדים מוינזרו לומדים מזה לטבול יום ששימש ולומדים חילול חילול מתרומה שהוא במיתה.

מחוסר בגדים אמר ר' אבהו בשם ר' יוחנן ויש שהביאו בשם ר"א בן ר"ש שלומדים מהפסוק **וחגרת אותם אבנט** שרק כשבגדיהם עליהם כהונתם עליהם וכשאין בגדיהם עליהם אין כהונתם עליהם והם כורים ולמדנו שזר ששימש במיתה.

רב הונא למד מחוסר כפרה ששימש מהפסוק ביולדת וכפר עליה הכהן וטהרה משמע שקודם הקרבה היא כטמאה וטמא ששימש במיתה.

שלא רחוק ידים ורגלים לומדים מהפסוק **בבאם אל אהל מועד ירחצו מים ולא ימותו**.

שתיי יין לומדים מהפסוק **יין ושכר אל תשת בבאכם ולא תמותו**, ופרועי ראש לומדים מהפסוק **ראשם לא יגלחו ופרע לא ישלחו** וכתוב **אח"כ יין לא ישתו** והוקשו פרועי ראש לשתיי יין שהם במיתה.

ערל רק באזהרה אמר רב חסדא שדבר זה לא למדו מתורת משה אלא למד אותו יחזקאל בן בוזי **כל בן נכר וערל לב**,

דף פד וערל בשר לא יבא אל מקדשי לשרתני, אונן לומדים מהפסוק **בכהן גדול ומן המקדש לא יצא ולא יחלל משמע שכהן הדיוט אונן שלא יצא ועבד חילול, והקשה רב אדא לרבא שנלמד חילול חילול מתרומה שיהיה במיתה, ויש לומר שלא כתוב חילול באונן עצמו אלא רק מכלל כהן גדול ודבר שבא מכלל לא לומדים אותו בגזירה שוה.**

רבא אמר בשם ר"ג שיושב לומדים מהפסוק **כי בו בחר ה' אלוקיך מכל שבטיך לעמוד לשרת שנבחר לעמידה ולא לשיבה**.

רבי סבר שבעל מום לומדים מהפסוק **אך אל הפרוכת לא יבא ולא יחלל** ולומדים חלול חילול מתרומה ואין ללמוד מנותר כי עדיף ללמוד פסול הגוף מפסול הגוף אך לכאורה זה דומה יותר לנותר שזה קודש וגם בפנים ושייך בו פיגול ונותר, אלא יש לומר שלומדים מטמא ששימש ודומה לו שזה קודש פנים פיגול ונותר וחכמים סוברים שכתוב בטמא **ומתו בו** ולא בבעל מום.

הזיד במעילה לרבי במיתה שלומדים חטא חטא מתרומה וחכמים סוברים שהוא רק באזהרה ולא במיתה שיש פסוק בתרומה **ומתו בו** למעט מיתה במעילה.

ר' ישמעאל למד זר ששימש שהוא בידי שמים שכתוב **והזר הקרב יומת** וכתוב בפרשת קרח **כל הקרב הקרב אל משכן ה' ימות** וזה בידי שמים, ור"ע אומר שלומדים ממדיח שכאן כתוב **והזר הקרב יומת** וכתוב במסית **והנביא ההוא או חולם החלום ההוא יומת** בסקילה, ור' יוחנן בן גוריון למד שנביא שהדיח בחנק ולומדים מזה זר ששימש שהוא בחנק, ונחלקו שר"ע סובר שעדיף ללמוד יומת מיומת ולא מהפסוק של קרח שכתוב **ימות ור'** ישמעאל סובר שעדיף ללמוד הדיוט מהדיוט ולא מנביא, ור' יוחנן בן גוריון ור"ע נחלקו במחלוקת ר"ש ורבנן שלר"ש נביא שהדיח בחנק ולרבנן בסקילה ככל מדיח, אך קשה ששינוי לעיל שר"ע אמר שנביא שהדיח בחנק, ויש לומר שזה שני תנאים בדעת ר"ע שר"ש סבר שר"ע סובר חנק ורבנן סברו שר"ע סבר שמיתתו בסקילה.

משנה אלו הן הנחנקים: מכה אביו ואמו גונב נפש מישראל וזקן ממרא על פי ב"ד ונביא שקר והמתנבא בשם ע"ז והבא על אשת איש וזוממי בת כהן ובוועלה. **גמרא** מכה אביו ואמו לומדים מהפסוק **מכה אביו ואמו מות יומת** וכל מיתה שנאמרה בתורה סתם היא חנק, ואין לומר שחייב רק בהרג את אביו או אמו שלא יתכן שההורג חבירו בסייף וההורג את אביו או אמו בחנק, וזה מובן רק למ"ד שחנק קל מסייף אך למ"ד שחנק חמור מסייף א"כ התורה אומרת שההורג את אביו ואמו חמור יותר ומיתתו בחנק, אלא יש לומר שכתוב בפסוק **ומכה איש ומת מות יומת** וכתוב **או באיבה הכהו וימות** וא"כ כשכתוב הכאה סתם היא אפילו בלי מיתה, וצריך לכתוב **מכה איש** וגם כל **מכה נפש** שאם היה כתוב **מכה איש** היינו אומרים שחייב רק על איש שמחוייב במצוות וההורג קטן פטור, קמ"ל כל **מכה נפש** שאפילו על קטן חייב, ואם היה כתוב כל **מכה נפש** היינו אומרים שאפילו על נפל וכן ח' חייב, ואין לומר שחייב על הכאת אביו ואמו גם בלי חבורה ושינוי שחייב רק בעשה בהם חבורה, יש לומר שלומדים מכה אדם ממכה בהמה ששם זה הכאה עם חבורה שהרי כתוב נפש כך כמכה אביו ואמו חייב רק בעשה בהם חבורה, ור' ירמיה מקשה שא"כ אם הכחיש בהמה ע"י אבנים בלי חבורה הוא יהיה פטור אלא יש ללמוד שאם הפסוק של הכאה אינו ענין לבהמה שהרי חייב בה גם בהכחשה ע"י אבנים לומדים מזה למכה נפש אדם, וההיקש נצרך כדברי התנא שאצל חזקיה לפטור מכה אדם בשוגג מתשלומים, ומי שחולק על התנא הזה למד מההקש שכמו שמכה בהמה לרפואתה פטור כך במכה אביו ואמו לצורך רפואתם פטור, ורב הקפיד שבנו לא יטול קוץ ממנו ומר בר רבינא לא נתן לבנו לפתוח לו כוייה שמא יחבול בו וזה יהיה שגגת איסור ולגבי אחר אין להקפיד כי זה רק שגגת לאו, אך יש להקשות שא"כ איך מתירים לקחת מחט של יד ליטול בה קוץ בשבת שיש לחשוש שיחבול וזה שגגת סקילה, ויש לומר שהוא מקלקל אך זה מובן רק למ"ד שמקלקל פטור אך למ"ד שמקלקל חייב קשה, וצריך לומר שר"ש הוא הסובר שמקלקל בחבורה חייב,

דף פה ור"ש עצמו סובר שמלאכה שאין צריך לגופה פטור עליה. **שאלו** את רב ששת אם בן יכול להעשות שליח ב"ד להכות או לנדות את אביו אמר רב ששת וכי אחר מותר אלא שזה כבוד שמים א"כ גם בבנו מותר שזה כבוד שמים, אך קשה שישנה ברייתא שאם מי שמצווה להכותו מצווה שלא להכותו מי שלא מצווה להכותו ודאי שמצווה שלא להכותו, ולכאורה מדובר במקום מצוה ובבנו מצווה שלא להכותו גם במקום שבאחר הוא מצווה להכותו, ויש לדחות שמדובר בין בבנו ובין באחר וכוונת הברייתא היא שבמקום שמצווה להכותו מצווה שלא להכותו יותר, שלא במקום מצוה שאינו מצווה להכותו ודאי שמצווה שלא להכותו, ולכאורה יש להוכיח מברייתא שהיוצא לההרג ובנו בא והכה וקללו חייב ואחר שהכהו וקללו פטור ודקדקו בזה מה החילוק בין בנו לאחר ורב חסדא ביאר שמדובר שמפצירים בו לצאת ואינו יוצא, ורב ששת מעמיד שלא מפצירים בו לצאת ומה שאחר פטור בגלל שהוא גברא קטילא, אך קשה שרב ששת אמר שאם בייש אדם ישן ומת חייב יש לומר שמדובר בהכאה שאין בה פרוטה ולכן פטור, אך קשה שר' אמי אמר בשם ר' יוחנן שאם הכה הכאה שאין בה שוה פרוטה לוקה, יש לומר שרב ששת אמר פטור מממון, אך יש לדייק שאם כן בבנו חייב ממון והרי פטור בכל מקרה, אלא יש לבאר שחייב בדינו והיינו מיתה וא"כ גם באחר חייב מלקות בדינו, אלא יש לומר שאחר פטור שהרי כתוב **ונשיא בעמך לא תאר** ודוקא בעושה מעשה עמך, אך זה מובן לגבי קללה, והכאה יש לומר שלומדים בהיקש הכאה מקללה ומה שבנו חייב יש לומר שמדובר בעושה תשובה, אך קשה א"כ גם אחר יהיה חייב, ויש לומר שיש ללמוד **בעמך** במקום שבעמך ואילו זה נידון כבר למיתה אך בנו חייב **עמוד ב** שהרי בן חייב על קללה גם לאחר מיתה, לגבי מה ששאלו את רב ששת אמר רבה בר רב הונא וכן שנו אצל ר' ישמעאל שלכל הבן לא נעשה שליח ב"ד לאביו להכאה ונידוי מלבד מסית שהתורה אמרה **בו לא תחמול ולא תכסה עליו**.

משנה מכה אביו ואמו חייב רק כשעשה בהם חבורה ומקלל חמור ממכה שמכה לאחר מיתה פטור ומקלל לאחר מיתה חייב. **גמרא** שנו בברייתא שלומדים מהפסוק **אביו ואמו קילל** שחייב גם לאחר מיתתם שלא נאמר שהתורה חייבה במכה ובמקלל וכמו שמכה הוא רק מחיים כך מקלל הוא רק מחיים, ועוד שיש ק' וזקן

שאם במכה עשה שלא בעמך כמו בעמך ופטר בו לאחר מיתה א"כ מקלל שלא עשה שלא בעמך כבעמך ודאי לא יהיה חייב לאחר מיתה, קמ"ל אביו ואמו קילל שזה גם לאחר מיתה, אך זה מובן רק לר' יונתן שפסוק זה מיותר, אך לר' יאשיה הפסוק לא מיותר, ששינוי בפסוק איש איש לרבות בת וטומטום ואנדרוגינוס, אשר יקלל את אביו ואת אמו ומשמע דוקא אביו ואמו יחד ואם קילל את אביו בלי אמו ואת אמו בלי אביו למד ר' יאשיה ממה שהתורה חוזרת אביו ואמו קילל היינו אביו קילל אמו קילל, ולר' יונתן אין צורך לזה שהרי בכל מקום משמע שניהם יחד וכל אחד מהם בפני עצמו עד שהתורה מפרטת יחידיו, ור' יאשיה למד לאחר מיתה מהפסוק ומקלל אביו ואמו מות יומת ור' יונתן למד משם בת טומטום ואנדרוגינוס והוא לא למד מאיש איש שהתורה כפלה כדרך לשון בני אדם.

יש להקשות מדוע המשנה לא כתבה חומרה במכה על מקלל שבמכה חייב גם באינו עושה מעשה עמך ואילו במקלל חייב רק בעושה מעשה עמך, יש לומר שהמשנה סוברת שמקשים הכאה לקללה וחייב גם באינו עושה מעשה עמך, ולכאורה נחלקו בזה גם התנאים בברייתא ששינוי שבכותי מצווים על הכאתו ולא מצווים על קללתו ויש ברייתא שלא מצווים על הכאתו ולא על קללתו ולכאורה שני הבריתות סוברות שכותים הם גירי אמת ונחלקו אם מקשים הכאה לקללה, ויש לדחות שלכו"ע לא מקשים הכאה לקללה ונחלקו אם כותים גירי אמת וחייבים על קללתם או שהם גירי אריות ופטורים על קללתם, אך יש לדחות שכתוב שלכו"ע שורו כישראל א"כ לכו"ע כותים גירי אמת ונחלקו רק אם מקשים הכאה לקללה.

משנה גונב נפש מישראל חייב רק אם הכניסו לרשותו ולר' יהודה חייב רק בהכניסו לרשותו והשתמש בו שכתוב **והתעמר בו ומכרו**, הגונב את בנו לר' ישמעאל בן ר' יוחנן בן ברוקה חייב ולחכמים פטור, אם גנב חציו עבד וחציו בן חורין לר' יהודה חייב ולחכמים פטור. **גמרא** יש להקשות וכי ת"ק חולק על כך שחייב רק בהתעמר בו, אמר רב אחא בר רבא שנחלקו בעימור פחות משהו פרוטה, ר' ירמיה הסתפק בגנבו ומכרו כשהוא ישן או שמכר אשה לעוברה אם זה דרך עימור או לא, אך קשה שבישן ובעובר לא היה עימור ויש לפרש שבישן מדובר ששכב עליו ואשה מעוברת שהעמיד אותה לחצוץ בפני הרוח והשאלה היא אם זה דרך עימור או לא ונשאר בתיקו.

שנו בברייתא שבפסוק כתוב **כי ימצא איש גונב נפש ואשה לומדים מהפסוק וגונב איש ולמדנו איש שגנב אשה ואשה שגנב איש**, והוא מכל מקום, ובברייתא נוספת למדו מהפסוק **כי ימצא איש גונב נפש מאחיו** בין הגונב איש ובין הגונב אשה וגר או עבד משוחרר וקטן חייב, אם גנבו ולא מכרו או שמכרו והוא עדיין ברשותו פטור, ואם מכרו לאביו של הנגנב או לאחד מקרוביו חייב, הגונב עבדים פטור,

דף פו שנה תלמיד לפני רב ששת את הברייתא הנ"ל אמר רב ששת אני שונה שר"ש אמר מאחיו עד יוציאנו מרשות אחיו ואתה אומר חייב תשנה פטור אמר לו מה הקושיא אולי ר"ש חולק על חכמים, ויש לומר שזה לא יתכן שהרי ר' יוחנן אמר שסתם משנה כר"מ סתם תוספתא כר' נחמיה סתם ספרא ר' יהודה וסתם ספרי ר"ש וכולם שנו לדעת ר"ע והברייתא הנ"ל היא בספרי וכו"ש.

אביו מבאר בטעמם של רבנן שגונב בנו פטור מהפסוק **כי ימצא למעט מי שמצוי כבר**, ורב פפא מקשה א"כ בפסוק **כי ימצא איש שוכב עם אשה בעולת בעל** נמעט מצוי כגון של בית פלוני שהם מצויין אצלן אמר אביו שהוא למד ממה שכתוב **ונמצא בידו**, אמר רבא שא"כ מי שמלמד ילדים ושאר תלמידים הם כמצויים אצלם ופטורים עליהם.

שינוי כב"ק שלר' יהודה אין לעבדים בשת והוא למד מהפסוק **כי ינצו אנשים יחידיו איש ואחיו וקרבה**, ורק מי שיש לו אחוה חייב בבשת למעט עבד שאין לו אחוה, וחכמים סוברים שהוא אחיך במצות, ויש לדקדק איך למד ר' יהודה לגבי גונב עבד שאם ממעטים עבדים מאחיו ומבני ישראל ממעטים מי שחציו עבד וחציו בן חורין א"כ זה מיעוט אחר מיעוט והוא בא לרבות ולרבנן לא משמע מאחיו למעט עבדים כי הוא אחיך במצוות וכתוב מבני ישראל, וגם המם מיותרת אחד למעט עבד ואחד למעט חציו בן חורין.

ר' יאשיה למד אזהרה לגונב נפש מהפסוק **לא תגנב** ור' יוחנן למד מלא **ימכרו ממכרת עבד** ולא נחלקו אלא שר' יאשיה החשיב אזהרה לגניבה עצמה, ור' יוחנן למד אזהרה למכירה.

שנו בברייתא שהפסוק **לא תגנב** מדבר בגונב נפש ולא בגונב ממון שיש ללמוד מ"ג מידות שהתורה נדרשת דבר הלמד מענינו והדברות האחרות מדברות בדברים שיש בהם חיוב מיתה, ויש ברייתא שדורשת את הפסוק **לא תגנבו** שמדובר בגונב ממון והוא למד מענינו ששאר הפסוקים מדברים בממון **לא תכחשו**.

עידי גניבה ועידי מכירה בנפש לחזקה לא נהרגים ולר' יוחנן נהרגים, חזקה למד כר"ע שלמד מהפסוק יקום דבר ולא חצי דבר, ור' יוחנן סבר כרבנן שדבר אפילו חצי דבר וחזקה מודה שעדי האחרונים של בן סורר ומורה נהרגים כשהוזמו כי הראשונים יכולים לומר להלקותו באנו **עמוד ב** וא"כ האחרים עשו את כל הדבר, ומקשה רב פפא א"כ גם עידי מכירה יהרגו כיון שעדי הגניבה יכולים לומר להלקותו באנו, ואין לומר שחזקה סובר שלא לוקה כי הרי שנינו שנחלקו חזקה ור' יוחנן בעידי גניבה בנפש שהוזמו אם לוקים או לא והוכיחו שחזקה סובר שלוקים ממה שהוא אמר שלא נהרגים, כי לר' יוחנן שאמר שנהרגים א"כ זה אזהרת מיתת ב"ד שלא לוקים על זה, ואומר רב פפא שלכו"ע עידי מכירה נהרגים ונחלקו בעידי גניבה שלחזקה הגניבה עומדת בפני עצמה, ולר' יוחנן עידי גניבה נהרגים כי הגניבה היא ההתחלה של המכירה, ור' יוחנן מודה בעדים ראשונים של בן סורר ומורה שהוזמו שלא נהרגים כי הם יכולים לומר להלקותו באנו, אב"י אומר שכולם מודים בבן סורר שנהרגים ומודים שלא נהרגים ונחלקו באופן אחד בבן סורר, לכו"ע העדים הראשונים שלא נהרגים כי הם יכולים לומר להלקותו באנו, ולכו"ע האחרונים נהרגים כיון שהראשונים יכולים לומר להלקותו באנו א"כ הם עשו את כל הדבר, ונחלקו כששנים אמרו בפנינו גנב ושנים אומרים בפנינו אכל.

ר' אסי סובר שעדי מכירה בנפש שהוזמו לא נהרגים כי הוא יכול לומר עבדי מכרתי, אמר רב יוסף שר' אסי דיבר בשיטת ר"ע שסובר דבר ולא חצי דבר אמר אב"י שא"כ לרבנן נהרגים הרי ר' אסי אומר סברא מתוך שהוא יכול לומר שמכר את עבדו וגם רבנן יודו באופן שאין עידי גניבה, אך קשה א"כ מה חידש ר' אסי, ויש לומר שהוא חידש שגם אם באו בסוף, ועדיין קשה מה החידוש יש לומר שמדובר כששני הכיתות מרמזים אחד לשני והיינו אומרים שיש משהו ברמיזה, קמ"ל שאין בה כלום.

משנה בזקן ממרא מדובר שהוא ממרא על פי ב"ד שכתוב **כי יפלא ממך דבר למשפט** והיו ג' בתי דינים אחד על פתח הר הבית ואחד על פתח העזרה ואחד יושב בלשכת הגזית ובתחילה באים לב"ד שבפתח הר הבית והוא אומר כך דרשתי וכך דרשו חברי כך למדתי וכך למדו חברי, אם שמעו אומרים כך ואם לא, באים לב"ד שבפתח העזרה ואומר להם כנ"ל ואם שמעו מוטב ואם לא הולכים לב"ד הגדול שבלשכת הגזית שממנו יוצאת הוראה לכל ישראל כמו שכתוב **מן המקום ההוא אשר יבחר ה'**, ואם חזר לעירו ושנה ולמד בדרך שלמד פטור ואם הורה לעשות חייב שכתוב והאיש אשר יעשה בזדון שהוא חייב רק כשהוא מורה לעשות אך תלמיד שהורה לעשות פטור נמצא חומרו שאינו דיין קולו שאינו נקרא ממרא. **גמרא** שנו בברייתא על הפסוק **כי יפלא ממך דבר**,

דף פז ומדובר במופלא שבכ"ד, **ממך** זה יועץ וכמו שכתוב **ממך יצא חושב על ה' רעה יועץ בליעל**, דבר זו הלכה, **למשפט** זה הדין, **בין דם לדם** בין דם נדה לדם לידה ודם זיבה **בין דין לדין** בין דיני נפשות לדיני ממונות ודיני מכות **בין נגע לנגע** בין נגעי אדם לנגעי בתים ובגדים, **דברי אלו חרמים** ערכין והקדשות **ריבות** זה השקאת סוטה עריפת עגלה וטהרת מצורע, **בשעריך** זו לקט שכחה ופאה וקמת מב"ד ועלית שביהמ"ק גבוה מכל א"י וא"י גבוהה מכל הארצות, אל המקום שהמקום גורם, אמנם בפסוק כתוב **ועלית** ורואים שביהמ"ק גבוה מא"י, אך שא"י גבוהה מכל הארצות לומדים מהפסוק **לכן הנה ימים באים נאם ה' לא יאמר עוד חי ה' אשר העלה את בני ישראל מארץ מצרים כי אם חי ה' אשר העלה ואשר הביא את זרע בית ישראל מארץ צפונה ומכל הארצות אשר הדחתים שם וישבו על אדמתם**.

שנו בברייתא שלר"מ זקן ממרא חייב רק בהורה על דבר שזדונו כרת ושגגתו חטאת, ור' יהודה מחייב גם בהורה בדבר שעיקרו מהתורה ופירושו מדברי סופרים, ור"ש מחייב גם על דקדוק אחד מדקדוקי סופרים, ר"מ למד גז"ש דבר דבר שכתוב כאן **כי יפלא**

ממך דבר ובפר ב"ד כתוב ונעלם דבר מעיני הקהל ושם מדובר בדבר שזדונו כרת ושגגתו חטאת, ור' יהודה למד מהפסוק **על פי התורה אשר יורוך** שיש תורה ויורוך שחכמים מורים בתורה, ור"ש למד ממה שכתוב **אשר יגידו לך מן המקום שהוא אפילו כל שהוא**, רב הונא בר חנינא אמר לרבא שיבאר את הברייתא הנ"ל לדעת ר"מ אמר רבא לרב פפא לך תבאר לו **כי יפלא** מדובר במופלא של ב"ד ממך זה יועץ שיודע לעבר שנים ולקבוע חדשים כמו ששנינו הם העידו שמעברים את השנה עד אדר שהיו אומרים עד הפורים ואם הוא מורה לעבר הוא מתיר חמץ בפסח וכן אם הוא מורה שלא לעבר הוא מתיר חמץ חודש אח"כ, דבר זה הלכה והיינו י"א יום של ימי זיבה בין ימי נדה ונחלקו ר' יוחנן ור"ל אם ראתה בעשירי שלך יוחנן הוא כתשיעי ותשמור יום אחד למרות שלא יהיה כאן ג' ימי זיבה, ולר"ל עשירי כ"א שלא צריך שימור כיון שהוא לא יצטרף יותר לימי זיבה, **משפט** זה הדין והיינו שהורה בבתו מאנוסתו שרבא למד בשם ר' יצחק בר אבדימי שלומדים מגז"ש הנה הנה זימה זימה, **בין דם לדם** דם נדה במחלוקת עקביא ורבנן שלעקביא דם הירוק טמא ולרבנן הוא טהור, **דם לידה** תלוי במחלוקת רב ולוי שלרב המעין הוא אחד והתורה מטמאת אותו בימי לידה ומטהרת אותו בימי טהור ואינה צריכה להפסיק ביניהם בטהרה, ולוי סובר שהם שתי מעיינות ואחר ימי לידה מגיע דם טהור ממעין אחר שנסתם הטמא ונפתח הטהור, ובסוף ימי טהור נסתם הטהור ונפתח הטמא, **דם זיבה** תלוי במחלוקת ר"א ר' יהושע באשה שקשתה דם קודם לידתה וזה היה ג' ימים בתוך י"א ימי זיבה לר"א אם היא הפסיקה מלראות מעת לעת קודם לידה היא טמאה זיבה ולידה שהתברר שהדם שראתה הוא לא מחמת לידה, ולר' יהושע אם פסקה לילה ויום קודם לידה כמו ליל שבת ויומו אינו דם לידה אך אם קשתה דם בתוך הלילה ויום הדם הוא מחמת לידה ואינה נקראת יולדת בזוב להביא קרבן גם לזיבה.

בין דין לדין דיני ממונות תלוי במחלוקת שמואל ור' אבהו שלשמואל שנים שדנו דינם דין אלא שנקראים ב"ד חצוף ולר' אבהו לכו"ע אין דינם דין, **דיני נפשות** תלוי במחלוקת רבי ורבנן שלרבי לומדים מהפסוק **ואם אסון יהיה ונתת נפש תחת נפש** שיש ממון בהורג שלא בכוונה ואין לומר נפש ממש שלומדים נתניה שכתוב **באם אסון יהיה ולמטה כתוב ואם לא יהיה אסון ונתן בפלילים** ושם זה ממון, **דיני מכות** תלוי במחלוקת ר' ישמעאל ורבנן שלרבנן מכות מג' ולר' ישמעאל מכות בכ"ג.

בין נגע לנגע, בנגעי אדם, תלוי במחלוקת ר' יהושע ורבנן ששנינו שאם בהרת קדמה לשער לבן טמא ואם שער לבן קדם לבהרת טהור ואם ספק טמא ור' יהושע אומר כהה וביאר רבא כיהה וטיהר, **בנגעי בתים**, תלוי במחלוקת ר"א בן ר"ש ורבנן, שלר"א בן ר"ש הבית טמא בנגעים רק כשהנגע ארכו ב' גריסים ורחבו גריס בב' קירות והיינו בקרן זווית וטעמו הוא שכתוב בפסוק קיר וכתוב קירות והיינו קיר אחד שהוא כב' קירות והיינו קרן זווית, **נגעי בגדים** תלוי במחלוקת ר' נתן בן אבטולמוס ורבנן

דף פח שלר' נתן לומדים פרח בכול בבגדים שטהור כמו אדם ולומדים מגז"ש **קרחת וגבחת** שכתוב בבגדים וגם באדם. **דברי הכוונה** לערכין חרמים והקדשות, **בערכין** זה תלוי במחלוקת ר"מ ורבנן במעריך פחות מבין חדש שלר"מ נותן דמיו ולרבנן לא אמר כלום, **בחרמים** זה תלוי במחלוקת ר' יהודה בן בתירא ורבנן שלר' יהודה בן בתירא סתם חרמים לבדק הבית שכתוב כל חרם קדש קדשים הוא לה' ולחכמים סתם חרמים לכהן שכתוב **כשדה החרם לכהן תהיה אחוזתו** ומה שכתוב **קדש קדשים הוא לה'** ללמד שהוא חל על קדשי קדשים ועל קדשים קלים, **הקדשות** תלוי במחלוקת ר"א בן יעקב ורבנן שלר"א בן יעקב גם לציניורא של הקדש צריך שומא של י' שני אדם לפדותה, ולרבנן אין צריך עשרה.

ריבות זה השקאת סוטה וזה תלוי במחלוקת ר"א ור' יהושע שלר"א קינוי על פי שנים ומשקה עלפי עד אחד או על פי עצמו ולר' יהושע הקינוי על פי שנים ומשקה רק על פי שנים, **עריפת עגלה** תלוי במחלוקת ר"א ור"ע שלר"א מודדים מטבורו ולר"ע מודדים מחוטמו ור"א בן יעקב אומר שבודקים מהמקום שנעשה בו חלל דהיינו מצוארו.

טהרת מצורע תלוי במחלוקת ר"ש ורבנן ששנינו שאם אין לו בהן יד ובהן רגל ואוזן ימנית אין לו טהרה לעולם ולר"א נותן על מקום הבהן ויוצא בזה, ולר"ש נותן על של שמאל ויוצא בזה.

בשעריך זה לקט שכחה ופאה ששנינו ששני שבלים זה לקט וג' אינם לקט, **שכחה** זה שני עומרים וג' עומרים אינם שכחה ולב"ש שלש הם שכחה אך ד' זה של בעה"ב, **בפאה** זה תלוי במחלוקת ר' ישמעאל ורבנן ששנינו שמצות פאה להפרישה מהקמה ואם לא הפרישה בקמתה יפריש מהעומרים ואם לא הפריש מהעומרים יפריש מהכרי קודם מירוח ואם מירוח יעשר ויתן לו ולר' ישמעאל יפריש אף מהעיסה.

רב כהנא אומר שאם הזקן אומר מפי השמועה וב"ד אומרים מפי השמועה אינו נהרג ואם הוא אומר כך הוא בעיני והם אומרים כך הוא בעינינו אינו נהרג עד שהוא יאמר כך הוא בעיני והם אומרים מפי השמועה, ולכן לא הרגו את עקביא שהוא אומר מפי השמועה, ור"א סובר שגם כשהוא אומר מפי השמועה והם אומרים כך הוא בעינינו יהרג כדי שלא ירבו מחלוקת בישראל ומה שלא הרגו את עקביא זה בגלל שהוא לא הורה הלכה למעשה, ולכאורה יש להוכיח מדברי המשנה שהוא אומר כך דרשתי וכך דרשו חברי כך למדתי וכך למדו חברי משמע גם כשהוא אומר מפי השמועה והם אומרים כך הוא בעינינו, ויש לדחות שהוא אומר כך הוא בעיני והם אומרים מפי השמועה, ויש להוכיח ממה שאמר ר' יאשיה שזעירא מאנשי ירושלים סח לי ג' דברים, שבעל שמחל על קינוי קינוי מחול, **עמוד ב** בן סורר ומורה שאביו ואמו רצו למחול לו זה מחול, וכן זקן ממרא שב"ד רצו למחול לו זה מחול, וכשבאתי לחבירי בדרום הודו לי על שנים אך על זקן ממרא לא הודו לי, כדי שלא ירבו מחלוקת בישראל ומוכח שגם כשהוא אומר מפי השמועה יהרג.

ר' יוסי אומר שמתחילה לא היו מרבים מחלוקת בישראל אלא ב"ד של ע"א ישבו בלשכת הגזית ועוד שני ב"ד של כ"ג אחד בפתח שערי עזרה והשני בפתח הר הבית, ועוד בתי דינים של כ"ג בכל ערי ישראל ואם הוצרכו לשאול שואלים בב"ד שבערים, ואם שמעו אומרים להם, ואם לא הולכים לב"ד שבהר הבית ואומר כך דרשתי וכך דרשו חברי כך למדתי וכך למדו חברי אם שמעו אומרים להם, ואם לא הולכים לב"ד ששל פתח עזרה ואומרים כנ"ל ואם לא שמעו הולכים לב"ד של לשכת הגזית שישבו שם מתמיד של שחר עד תמיד של בין ערבים ובשבת ויו"ט יושבים בחיל ונשאלה השאלה בפניהם אם שמעו אומרים להם, ואם לא מונים אותם אם רבו המטמאים טמאו ואם רבו המטהרים טהרו וכשרבו תלמידי ב"ש ובי"ש שלא שמשו כל צרכם רבו המחלוקת בישראל ונעשתה התורה כשתי תורות ומשם כתבו ושלחו בכל מקומות ומי שהוא חכם ושפל ברוך ודעת הבריות נוחה ממנו יהיה דיין בעירו ומשם מעלים לב"ד שבהר הבית ומשם לעזרה ומשם ללשכת הגזית.

שלחו מא"י מי הוא בן העוה"ב ענותן ושפל ברוך שהוא מתכופף בכניסתו וביציאתו וגורס תדיר בתורה ואינו מחזיק טובה לעצמו, ונתנו חכמים עיניהם ברב עולא בר אבא שיש בו כנ"ל.

שנו בברייתא שאין זקן ממרא חייב אלא כשעשה כהוראתו או שהורה לאחרים לעשות ועשו על פיו ובהורה לאחרים מובן שהוא נעשה בר קטלא רק בדינו אך כשהוא עשה הוא חייב כבר מעת שעשה כהוראתו וזה מובן רק כשהורה בחלב ודם שבתחילה לא נעשה בר קטלא של מיתת ב"ד ועכשיו כן, אך קשה שכשהורה ועשה בחייבי מיתות ב"ד ממילא הוא כבר בר קטלא, ויש לומר שכשעשה בתחילה הוא לא חייב בלי התראה אך מדין זקן ממרא חיובו גם בלי התראה, אך לכאורה אם הוא הסית ממילא הוא לא צריך התראה, יש לומר שבתחילה אם היה אומר טעם היו מקבלים ממנו ועכשיו לא יקבלו ממנו.

משנה דברי סופרים חמורים מדברי תורה שזקן האומר אין תפילין לעבור על דברי תורה פטור ואם אמר ה' טוטפות להוסיף על דברי סופרים חייב. **גמרא** ר"א אומר בשם ר' אושעיא שחייב רק על דבר שעיקרו בדברי תורה ופירושו מדברי סופרים ויש בו להוסיף ואם הוסיף גרע וזה שייך רק בתפילין ולדעת ר' יהודה שצריך דבר תורה והוראת חכמים, אך קשה שגם כלולב זה שייך שעיקרו בתורה ופירושו מחז"ל ויש בו להוסיף ואם הוסיף גרע אך זה תלוי שאם לולב לא צריך אגד א"כ אין כל תוסף כי כל מין הוא לעצמו ואם צריך אגד הלולב כבר גרוע לפני נטילתו, אך קשה שגם ציצית עיקרו מהתורה ופירושו מדרבנן ויש בו להוסיף ואם הוסיף גרע, אך זה תלוי שאם קשר העליון אינו מהתורה א"כ כשמוסיף חוטים אין כל תוסף כי כל אחד עומד לעצמו, ואם קשר העליון הוא מהתורה זה גרוע כבר מהעשייה.